

Aruanded

USA Välisministeeriumi rahvusvaheline usuvabaduse aruanne Eesti kohta aastal 2009

Põhiseadus sätestab usuvabaduse, mida toetasid teised seadused ja strateegiad.

Valitsus kaitseb usuvabadust praktikas. Aruandlusperioodi jooksul ei muutunud valitsuse suhtumine usuvabadusse.

Esines üksikuid religioosest kuuluvusest, tõekspidamistest või tegevusest tingitud diskrimineerimise juhtumeid või väärkohtlemist ühiskonnas.

USA valitsus arutab usuvabaduse küsimust valitsusega üldise inimõiguste edendamise poliitika raames.

I Demograafiline jaotus usundite lõikes

Eesti pindala on 45 227 km² ja rahvaarv on 1,34 miljonit (sealhulgas 68,7% eestlasi, 25,6% venelasi, 2% ukrainlasi, 1,2% valgevenelasi ja 0,8% soomlasi). Vähem kui üks kolmandik elanikkonnast on kristlike koguduste liikmed. Koguduste statistiliste andmete põhjal on Eesti Evangeelsel Luterlikul Kirikul 165 kogudust hinnanguliselt 180 000 liikmega. Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kirikul (MPEÕK) on 30 kogudust hinnanguliselt 200 000 liikmega ja Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikul (EAÕK) on 64 kogudust hinnanguliselt 27 000 liikmega. Katoliiklastel, baptistidel, Jehoova tunnistajatel, nelipühilastel, vanausulistel, metodistidel ja muudel usulistel ühendustel on liikmeid vähem kui 5% elanikkonnast. Tallinnas on juudi kogukond umbes 2500 liikmega. Kogukonna kasutuses on kultuurikeskus, kool, muuseum ja sünagoog. Väikesed kogukonnad on ka moslemitel, budistidel ja muudel usulistel ühendustel. 2009. aasta veebruaris avalikustatud arvamusuuringu kohaselt vastas vaid 14 protsenti küsitletutest jaatavalt küsimusele "Kas usk on teie igapäevaelu oluline osa?".

Eestlased on valdavalt luterlased, enamik venekeelsetest usklikest, kes elavad peamiselt Tallinnas ja Kirde-Eestis on õigeusklikud.

II Valitsuse suhtumine usuvabadusse

Juriidiline ja poliitiline raamistik

Põhiseadus sätestab usuvabaduse, mida toetasid teised seadused ja strateegiad. Põhiseaduse kohaselt riigikirikut ei ole.

Kiriklikud pühad suur reede, ülestõusmispühade 1. püha, nelipühade 1. püha ja jõulud on riigipühad.

Usuliste ühenduste tegevust reguleerivad kirikute ja koguduste seadus ja mittetulundusühingute seadus. Kirikute, koguduste ja koguduste liitude põhikirjad registreeritakse linnakohtutes.

Kirikute ja koguduste seadus sätestab, et iga väeosa ülem tagab kaitseväelastele võimalused usuliste talituste täitmiseks vastavalt oma usutunnistusele. Kaplan teenib kõikide usuliste ühenduste liikmeid. Seadus sätestab ka vanglate direktorite kohustuse tagada kinnipidamisasutustes viibijatele võimaluse oma usuliste tõekspidamiste järgimiseks. Kaitseväelased ja vangid rakendasid seda õigust praktikas.

Aruandlusperioodi jooksul teenisid politseiametnikke ja -teenistujaid neli politsei kaplanit ja üks peakaplan.

Kirikutel, kogudustel ja koguduste liitudel peab olema juhatus. Juhatusel peab olema liikmed, kes võivad olla kodanikud ja riigis seaduslikult elavad isikud. Ametlikuks registreerimiseks linnakohtus esitab usulise ühenduse juhatus avalduse, mis on allkirjastatud kõigi juhatuse liikmete poolt. Kogudusel peab olema vähemalt 12 täisealist liiget. Registreerimisavaldusele lisaks tuleb täiendavate dokumentidena esitada asutamiskoosoleku protokoll, põhikirja koopia ja juhatuse liikmete notariaalselt kinnitatud allkirjanäidised.

Koolides on võimalik läbida oikumeeniline usundiõpetuse programm. Kool peab pakkuma usundiõpetust põhi- või keskkooliastmes, kui vähemalt 15 õpilast seda soovivad. Valikainena on võrdlevat usundiõpetust võimalik õppida nii riigi- kui erakoolides.

Valitsus rakendas meetmeid edendamaks eelarvamustevaba ja sallivusel põhinevat haridust. Alates aastast 2003 tähistatakse 27. jaanuaril iga-aastast holokausti ja teiste inimsusevastaste kuritegude mälestuspäeva. 2007. aasta detsembris liitus riik Holokausti õpetamise, mälestamise ja uurimise rahvusvahelise rakkerühmaga (*Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance, and Research*).

2007. aastal ilmus Eesti Ajalooõpetajate Seltsi ja *Living History Forum*'i (Rootsi) koostööna valminud ja valitsuse poolt kaasfinantseeritud holokaustiteemaline õppematerjal. Materjal pakub õpetajatele tuge holokausti mälestuspäeva tähistamiseks koolis ja lisamaterjale holokausti õpetamiseks ajalootundides. Õppematerjaliga on kaasas CD ja DVD.

2008. aasta 9. detsembril lõpetas tegevuse 1998. aastal president Meri poolt algatatud Rahvusvaheline Inimsusevastaste Kuritegude Uurimise Komisjon, mis uuris Saksa ja Nõukogude okupatsioone.

Varade tagastamise protsess, mille käigus riik andis kirikuvara üle usulistele ühendustele toimus 1991. aastal vastu võetud omandireformi aluste seadusest lähtuvalt. Protsess on suures osas lõpule jõudnud. Aruandlusperioodi lõpuks oli enamus õigeuskiriku varast, kaasa arvatud MPEÕK kasutuses olev osa, koguduste, riigi või kohalike omavalitsuste omanduses. Riik oli eelnevalt MPEÕK-le üle andnud 17 kinnisvaraüksust. Aruandlusperioodi jooksul andis riik MPEÕK-le üle kolm kinnisvaraüksust, üle jäi anda veel üks.

Kohalike juudi kogukondade juhtide sõnul varade tagastamise protsess neid ei puudutanud, kuna enamuse sõjaeelseid usutegevuseks kasutatavaid hooneid oli renditud ega olnud nende omanduses.

Usuvabaduse piiramine

Valitsus kaitseb usuvabadust praktikas. Aruandlusperioodi jooksul ei muutunud valitsuse suhtumine usuvabadusse.

Usulistel põhjustel vahistatutest või vangistatutest andmed puuduvad.

Sunniviisiline usku pööramine

Puuduvad andmed sunniviisilise usku pööramise juhtumite kohta, sealhulgas ka alaealiste USA kodanike osas, kes olid röövitud või Ameerika Ühendriikidest ebaseaduslikult välja viidud või keda ei oleks lubatud naasta Ameerika Ühendriikidesse.

III Ühiskonna suhtumine usuvabadusse

Esines üksikuid religioosset kuuluvusest, tõekspidamistest või tegevusest tingitud diskrimineerimise juhtumeid või väärkohtlemist ühiskonnas.

Kuigi enamik kodanikke on traditsiooniliselt luterlased, olid oikumeenilised talitused riiklikel ja kristlikel pühadel või avalikel üritustel tavalised. Sallivus teiste usuliste ühenduste suhtes on sügavalt juurdunud.

Aruandlusperioodi jooksul ei esinenud antisemiitlikke tegusid.

2008. aasta 9. detsembril lõhkusid vandaalid vanal Haapsalu kalmistul 44 hauakivi ja risti, sealhulgas neli ajaloolise mälestusmärgina kaitse all olnud risti. 2008. aasta detsembris algatas politsei juhtunu uurimiseks kriminaalmenetluse kahe kahtlusaluse suhtes. Aruandlusperioodi lõpuks polnud juhtumi tuleml veel kinnitatud.

2008. aasta juunis määras Tartu Maakohus kolmele Tartu kalmistul 2007. aasta suvel vandaalitsenud noorukile sadu tunde ühiskondlikult kasulikku tööd.

IV USA valitsuse poliitika

USA valitsus arutab usuvabaduse küsimust valitsusega üldise inimõiguste edendamise poliitika raames. USA saatkonna ametnikud kohtusid Siseministeeriumi usuaasjade osakonna ametnike, vabaihenduste ja mitmete usuringkonna esindajatega. Saatkonna ametnikud jätkasid aruandlusperioodi jooksul valitsuse ning valitsusväliste esindajate kaasamist holokaustialase dialoogi ja hariduse edendamise protsessi.

USA valitsus tasus kahe ajaloo- ja kodanikuõpetuse õpetaja reisikulud osalemaks Lõuna-Carolina holokausti nõukogu programmis Columbia Kolledžis 11.-18. juulini 2008. aastal.